

İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakler hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 21.3.1964 - Sayı : 11662)

No.
440

Kabul tarihi
12.3.1964

BÖLÜM : I

Genel hükümler

Tarifler

MADDE 1. — İktisadi Devlet Teşekkülleri; sermayelerinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte Devlete (genel ve katma bütçeli idarelere) ve İktisadi Devlet Teşekküllerine aid olup, İktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan ve kuruluş kanunlarında bu kanuna tabi olacakları belirtilen teşebbüslerdir.

Devlet ve teşekkül iştirakleri, Devlet ve İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin yarısına veya daha azına sahip buldukları, özel hukuk hükümlerine göre kurulan ortaklıklardaki hisselerdir.

Bu kanunda geçen «Teşekkül» deyimi İktisadi Devlet Teşekküllerini, «İştirak» deyimi Devlet ve İktisadi Devlet Teşekkülü iştiraklerini, «Müessese» deyimi sermayesinin tamamı Devlete aid olan teşekküllere bağlı ve tüzel kişiliği haiz işletme ve işletmeler grupunu, «Bakanlık» deyimi teşekküllerin kanuna göre ilgili buldukları bakanlıkları, «Tüzük» deyimi, bu kanunun uygulanmasını gösteren tüzüğü ifade eder.

Amaç ve Konu

MADDE 2. —

A) Amaç :

Bu kanunun amacı, İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştiraklerin ulusal ekonomimize faydalı olabilmesi için özerk bir tarzda, Karma ekonominin kurallarına ve ekonomik gereklere uygun olarak yönetilmelerini, kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışmak ve sermaye birikimine yardım etmek suretiyle daha fazla yatırım kaynağı yaratmalarını ve bu amaca ulaşmak için denetlenmelerini sağlamaktır.

B) Konu :

İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseselerinin kuruluş, yönetim ve denetimi ve iştiraklerin yapılması ve yönetimi bu kanuna göre düzenlenir ve yürütülür.

Teşekküllerin kuruluşu

MADDE 3. — Teşekküller tüzel kişiliğe sahip ve faaliyetlerinde özerktirler.

Teşekküller özel kanunla kururlar ve bu kanun ile kuruluş kanunlarının saklı tuttukları hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabidirler. Sorumlulukları sermayeleri ile sınırlıdır.

Teşekküller ve müesseseleri Genel Muhasebe, Devlet alım - satım ve ihaleleriyle Devlet inşaatının tabi bulunduğu mevzuat hükümlerine ve Sayıştayın denetimine tabi değildir.

Durumları 2 nci maddenin 1 nci fıkrasında belli edilen amaçları başarmaya devamlı olarak elverişli bulunmayan teşebbüsler, İktisadi Devlet Teşekkülü olarak kurulamazlar.

Teşekküllerin ilgili oldukları Bakanlıklar kanunla belli edilir.

İştirakler

MADDE 4. — Devlet iştirakleri kanunla, teşekkül iştirakleri Bakanlar Kurulu kararıyla olur. Teşekküller, kuruluş kanunlarında belli edilen maksat ve gayeleriyle ilgili olmyan ortaklıklara katılamazlar.

Kanunla yapılmış Devlet iştiraklerinin devir veya tasfiyesi kanunla, veraset ve sair yollarla meydana gelmiş Devlet iştirakleriyle teşekkül iştiraklerinin devir veya tasfiyesi Bakanlar Kurulu kararıyla yapılır.

İştiraklerin yapılması, devir ve tasfiyesi

MADDE 5. — Devlet iştiraklerinin mülkiyet ve intifaı Hazineye, teşekkül iştiraklerinin mülkiyet ve intifaı teşekküle aittir. Ancak, diğer gerçek ve tüzel kişilerin sermaye hisseleri üzerindeki hakları saklıdır. Teşekküllerin yönetim kurulları kendi iştiraklerinin yapılması, devir veya tasfiyesi hususunda Bakanlar Kuruluna teklif yapmakla görevlidir. Kendisini ilgilendiren hallerde Devlet Yatırım Bankası da bu hususta teklifte bulunabilir.

Kanun çıkarılması gerekmeyen Devlet iştirakleriyle teşekkül iştiraklerinin devir ve tasfiyesi için Bakanlar Kurulunca Devlet Yatırım Bankası görevlendirilebilir.

MADDE 6. — Devlet veya teşekküllerin iştirak ettiği ortaklıklardaki kamu hissesinin % 50 nin üstüne çıkması halinde şirket, bu durumun hâsıl olduğu takvim yılını takibeden üç yıl için eski statüsü ile yönetilir. Kamu hissesi bu müddetin sonunda % 50 nin altına düşürülemediği takdirde ortaklık iktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilir.

BÖLÜM : II

Teşekkül ve müesseseler

A) Teşekküller*Yönetim konusunda yetkili organlar*

MADDE 7. — Teşekküller kanun ve tüzük hükümleri ile yönetim kurullarının kararları dâhilinde Genel Müdür tarafından yönetilir.

Yönetim Kurulu ve Genel Müdürün görev, yetki ve sorumlulukları kuruluş kanunlarında ve tüzükte belirtilir.

Yönetim Kurulu

MADDE 8. — Yönetim Kurulu teşekküllerin karar organı olup teşekkülün en yüksek seviyede yönetme ve karar alma yetki ve sorumluluğunu taşır.

Teşekkül bünyesinden Yönetim Kuruluna katılacak görevliler her teşekkülün kuruluş kanununda gösterilir ve sayıları Genel Müdür dâhil üçten fazla olamaz.

Yönetim kurullarına ilgili Bakanlığın inhası ile Bakanlar Kurulunca tâyin edilen bir üye ve Maliye Bakanlığının inhası ile Bakanlar Kurulunca tâyin edilecek bir üye katılır.

Yönetim kurullarına Bakanlar Kurulunca atanacak üyelerin, Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcılarında aranan niteliklerde olmaları şarttır.

Sanayi, tarım ve ulaştırma alanlarında çalışan teşekküllerden geniş ölçüde işçi çalıştıranların yönetim kurullarında bir işçi üye bulunur. Yönetim kurullarıyla işçi üye bulunacak teşekkül, teşekkülün özel kanununda belirtilir, işçi üye, bu görevi devam ettiği sürece ücretsiz izinli sayılır. İşçi üyenin şekli tüzükte gösterilir.

Üyelik için bu kanunda aranan nitelikleri yitirenler, atanmaları ve seçilmelerindeki usule göre süre dolmadan da değiştirilebilirler.

Bakanlar Kurulunca atanacak üyeler, Bakanlıklar Teşkilâtından veya dışarıdan seçilebilirler.

Genel, katma ve özel bütçeli idarelerin ve kamu iktisadi teşebbüslerinin barem içi ve barem dışı kadrolarından Yönetim Kuruluna getirilenlerin görevleri ile ilgileri kesilir. Görev süreleri terfilerine sayılır. Görevli tarafından ödenmesi gerekli katılma paylarını ödemeleri kaydıyla emeklilik ve diğer sosyal hakları devam eder.

T. C. Ziraat Bankası Yönetim Kuruluna, Tarım Kredi Kooperatiflerince seçilecek bir üye bu maddedeki şartlarla katılır.

Özel sermaye, teşekküllerdeki hissesi % 15 i aştığı takdirde yönetim kurullarında bir üye bulundurabilir.

Özel sermaye hissesi sahipleri tarafından seçilenler dışında kalan yönetim kurulu üyeleri birden fazla teşekkül veya diğer Kamu İktisadi Teşebbüsünün Yönetim Kurulunda üye olarak çalışmazlar, çalışmalarını devamlı olarak teşekküle hasrederler, başka hiçbir işle meşgul olamazlar.

Özel sermaye hissesi temsilcisi hariç, rakip kuruluşlarda menfaat bağları bulunanlar yönetim kurulu üyesi olamazlar.

İlgili Bakanlıklar

MADDE 9. — Teşekkülün ilgili olduğu Bakanlık; teşekkül çalışmalarının kanun ve tüzük hükümlerine uygun olarak yürütülmesini gözetmekle görevlidir.

Bu maksatla ilgili Bakanlıklar, gerekli hallerde teşekküllerin hesaplarını ve işlemlerini teftiş, icabında tahkike tabi tutmaya ve bunlar nezdinde iktisadi ve mali durum tesbitleri yaptırmaya yetkilidirler.

Genel müdürler ve yardımcıları

MADDE 10. — Teşekküllerin genel müdürleri ve sayısı özel kanunlarda belli edilen genel müdür yardımcıları ilgili bakanın inhası üzerine Bakanlar Kurulunca atanırlar. Bunlar tâyinlerindeki usule göre değiştirilebilirler.

Genel müdür yönetim kurulunun başkanlığını yapar. İdare ve kaza mercilerinde ve üçüncü şahıslara karşı teşekkülü temsil eder. Temsil yetkisini gerektiğinde, genel hükümlere göre devredebilir.

Genel müdür ve genel müdür yardımcısı olabilmek için :

- iktisadi veya meslekî alanda yüksek öğrenim yapmış olmak,
- Genel müdürlük ve yardımcılık görevlerini yerine getirebilecek ehliyet, bilgi ve tecrübe sahibi olmak,
- Memurin Kanununun 4 nci maddesinin (B), (C), (H), (V) fıkralarındaki niteliklere sahip bulunmak gereklidir.

B) Müesseseler

Müesseselerin kuruluşu

MADDE 11. — Sermayesinin tamamı Devlete ait teşekküller, işletmelerini kendilerine bağlı, tüzel kişiliği haiz müesseseler olarak teşkilâtlandırmaya mecburdurlar. Ancak Bakanlar Kurulu gerekli hallerde bir işletmeyi bu mecburiyet dışına çıkarabilir.

Müesseseler, çalışma konuları, nitelikleri ve kuruluş yerleri bakımından bağımsız olarak yönetilmesi faydalı bulunan bir veya daha fazla işletmeyi ihtiva ederler.

Müesseseler bağlı oldukları teşekkülün yönetim kurulu kararıyla kurulur. Buna ait kararda müesseselerin :

- Ticaret unvanı ve idare merkezi,
- Sorumluluklarının sermaye ile sınırlı olduğu,

- c) Çalışma konuları,
- d) Nominal ve ödenmiş sermayeleri tutarı,
- e) Ödenmiş sermayenin ne kadarının aynı olduğu belirtilir.

Bu kararların ticaret sicilinde kayıt ve ilânı ile tüzel kişilik doğar.

Müesseselerin statüleri aynı usule göre değiştirilebilir. Ancak, sermaye azaltılması hususundaki kararlar ticaret sicilinde kayıt ve ilândan bir sene sonra uygulanır.

Müesseselerin borçları için ancak bunların aceze düşmeleri halinde ve yalnız ödenmemiş sermayeleri kadar teşekküller aleyhine kovuşturma yapılabilir. Teşekküllerin müesseselere kefil olmaları gibi bir akitle bağlanmalarından doğan borçlar genel hükümlere tabidir.

Müesseseler, kanunla limited veya anonim şirket haline getirilebilir veya bu şekildeki şirketlere devredilebilir.

İşletmelerin müessese haline getirilmesine ait işlemler bütün vergi, resim ve harclardan muaftır.

Müesseselerin yönetimi

MADDE 12. — Müesseseler, teşekkül yönetim kurulunca atanacak bir müdür ve yönetim komitesi tarafından idare edilir.

Müdür yönetim komitesinin başkanı olup müesseseyi temsil eder.

Yönetim komitesi, müessesenin en yüksek seviyedeki idarecileri arasından seçilen üç görevli ile kuruluş maksat ve gayesine göre geniş ölçüde işçi çalıştırdığı Bakanlar Kurulunca belli edilen müesseselerde bir işçi üyeden kuruludur. İşçi üyenin seçim şekli tüzükle gösterilir.

Yönetim komitesi kararları, karar gününü kovalıyan günden itibaren on gün içinde teşekküle gönderilir.

C) Programlar, bütçeler - hesaplar kısa ve uzun vadeli programlar

MADDE 13. — a) Teşekküller kalkınma plânını ve yıllık programlara uygun olarak uzun vadeli ve yıllık yatırım ve finansman programları ile her yıl için işletme bütçesi hazırlarlar.

Yatırım ve finansman programlarının ne şekilde hazırlanacağı Maliye Bakanlığı tarafından Devlet Plânlama Teşkilâtının, teşekküllerin ve Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları da alınarak tesbit olunur.

İşletme bütçeleri her hesap dönemi için yıllık programdaki hedefler esas alınarak hazırlanır. Gerekli hallerde ilgili Bakanlık daha uzun devreler için işletme bütçesi hazırlanmasını isteyebilir.

b) Teşekküllerin yıllık yatırım ve finansman programları bu husustaki Bakanlar Kurulu kararının Bakanlıklarca kendilerine tebliği ile kesinleşir. Devlet Yatırım Bankası Kanunundaki hükümler saklıdır.

Teşekküllere ve müesseselerine ait işletme bütçeleri teşekkül yönetim kurulunun kararıyle kesinleşir.

Yatırım projelerinin hazırlanması ve incelenmesi

MADDE 14. — Teşekküller kalkınma plânına göre kendileri tarafından yapılması gereken yatırımlara ait mali, ekonomik ve teknik etütleri zamanında yaparak projelerini hazırlamakla yükümlüdürler.

Bir yıla aidolarak hazırlanan projeler bir önceki yılın Eylül ayı sonuna kadar ilgili Bakanlıklara gönderilir. Bakanlıklar, kendilerine gelen projeler üzerinde gerekli incelemeleri yaptıktan sonra bunları yıllık yatırım ve finansman programına dâhil edilmek üzere aynı yılın Ekim ayı sonuna kadar Maliye Bakanlığına intikal ettirirler.

Yıllık yatırım ve finansman programları

MADDE 15. — Teşekküllere ait yıllık genel yatırım ve finansman programı, Maliye Bakanlığı tarafından, Devlet Plânlama Teşkilâtının da mütalâası alınmak suretiyle hazırlanır. Buna

ait incelemelerde finansman imkânları ve teşekküllerin yatırım kapasiteleri göz önünde tutulur. Hazırlanan genel yatırım ve finansman programı Bakanlar Kurulunca en geç aidolduğu yıldan önce gelen yılın Kasım ayı sonuna kadar incelenerek karara bağlanır.

Uzun vadeli yatırım ve finansman programları ilgili Bakanlığın incelemesinden geçtikten sonra Maliye Bakanlığına ve Devlet Plânlama Teşkilâtına gönderilir ve incelemelerde nazara alınır.

Yıllık yatırım ve finansman programı üzerinde zaruri görülecek değişiklikler de programın hazırlanmasındaki usullere göre incelenir ve karara bağlanır.

Küçük tamamlama yatırımları ve idame ve yenilemeler

MADDE 16. — Teşekküllerin öz kaynaklarından finanse edilmek kaydıyla proje maliyeti 5 milyon lirayı aşmayan ve yapılmamaları halinde teşekküllerin verimli olarak çalışmalarını aksatacak mahiyette olan tamamlama yatırımları yönetim kurulunun teklifi, ilgili bakanlığın uygun görmesiyle; yapılmamaları halinde teşekküllerin verimli olarak çalışmalarını aksatacak mahiyetteki idame ve yenileme yatırımları ise yönetim kurullarının kararıyla yapılır.

Program ve bütçelerin ilgili yerlere gönderilmesi

MADDE 17. — Kesinleşen genel yatırım ve finansman programlarının birer örneği Başbakanlıkca Devlet Plânlama Teşkilâtına ve Yüksek Denetleme Kuruluna, işletme bütçeleri ise teşekküllerce ilgili Bakanlığa ve Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

İşletme koordinasyonu

MADDE 18. — Teşekküllere bağlı müesseselerin ve teşekküllerin birbirleriyle ilgili faaliyetlerinde âhenkli çalışmaları esastır.

Bir teşekkülün müesseseleri arasındaki çalışma koordinasyonu teşekkülce, bir Bakanlıkla ilgili teşekküller arasındaki koordinasyon ilgili Bakan tarafından sağlanır.

Ayrı bakanlıklarla ilgili teşekküller arasında koordinasyonu sağlamak üzere Başbakan yardımcılarının birinin başkanlığında, Maliye Bakanı ve ilgili Bakanlar ve ilgili teşekkül genel müdürlerinin iştirakiyle toplantılar tertiplenir. Bu toplantılar gerekli hallerde ilgililer ve her halde altı ayda bir bütün teşekküllerin iştirakiyle yapılır. Bu toplantılarla ilgili sekreterlik işleri Sanayi Bakanlığınca yürütülür.

Bilâncolar ve netice hesapları ve faaliyet raporları

MADDE 19. — Bilâncolar ve netice hesapları ilgili Bakanlık tarafından Maliye ve Ticaret Bakanlıkları ile Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâaları alınmak suretiyle hazırlanan tip örneklere uygun olarak aidoldukları yılı kovalıyan dördüncü ayın sonuna kadar hazırlanır ve faaliyet raporlarıyla birlikte Yüksek Denetleme Kuruluna gönderilir.

Teşekkül ve müesseselerce, kanunların gerektirdiği her türlü ihtiyat, karşılık ve provizyonların ayrılması mecburidir. İhtiyat ve provizyon ve karşılıkların nisbetlerinin ve hesap usullerinin teşekküllerin özel kanunlarında belli edilmemesi halinde genel hükümler uygulanır.

Faaliyet raporları yönetim kurulunca yıllık ve uzun vadeli çalışma programlarına uygun olarak düzenlenir. Bu raporlarda, dönem çalışma sonuçları, program ve bütçelerle bunların mukayesesi, bütçe ve programlarda bulunduğu halde gerçekleştirilemeyen işler gerekçeleriyle gösterilir ve bunlara ait mali analizler yapılır.

D) Denetleme

Denetleme

MADDE 20. — Teşekküller ve müesseseler Yüksek Denetleme Kurulunun özel Kanununda gösterilen esaslar dâhilinde, bu kurulan, malî, idari ve teknik denetimine tabidir

Denetleme sonuçlarının sunulması

MADDE 21. — Yüksek Denetleme Kurulu, teşekküllerin bir yıla ait hesap ve muameleleri üzerindeki incelemelerini en geç ertesi yılın Eylül ayı sonuna kadar tamamlayarak bunlar hakkında düzenlenen raporları kendi kanununda gösterilen mercilere verir.

E) Muhasebe sistemleri, faaliyet sınırı, fiyat ve tarifeler, Personel

Muhasebe sistemleri

MADDE 22. — Teşekküllerin ve bunlara bağlı müesseselerin hesapları, maliyetleri, gerçek malî durumu ve işletme faaliyeti sonuçlarını açık olarak gösterecek ve sağlam idare kararları için gerekli bilgileri muntazam aralıklarla verecek şekilde tutulur.

Teşekküllerin hesap dönemi takvim yılıdır.

Faaliyet sınırı ve gaye

MADDE 23. — Teşekküller kuruluş gayeleri dışında faaliyette bulunamazlar. İşletme ve idarede prensip kârlılık ve verimlilikdir. Her teşekkül kendisine verilen sermayeyi ve sağlanan diğer kaynakları bu esasa göre kullanmaya ve değerlendirmeye mecburdur.

Teşekküllerin her türlü personeli bu prensibe uygun olarak gereken gayret ve basireti göstermekle yükümlüdür.

Fiyat ve tarifeler

MADDE 24. — Teşekküller mal ve hizmet fiyatlarını tesbitte serbesttirler.

Bu mal ve hizmetlerden temel mal ve hizmet mahiyetinde olanların fiyatları gerektiğinde Bakanlar Kurulunca tesbit edilebilir. Tesbit olunan fiyatlar maliyetin altında bulunduğu takdirde zarar, en geç aidolduğu yılı kovalıyan yılın genel bütçesine konulacak ödenekle kapatılır.

Zararın miktarı ilgili Bakanlık ve Maliye Bakanlığınca müştereken tesbit olunur.

Teşekküllere, Kalkınma Plânı ve yıllık programa aykırı olmamak kaydıyla Bakanlar Kurulunca verilecek görevlerden doğacak zararlar 2 nci fıkradaki esaslar dâhilinde bütçeden karşılanır. Bu görevler teşekküllerin çalışma alanları dışında olamaz.

Atama ve işe alma

MADDE 25. — Teşekküllerin personeli yönetim kurulları tarafından atanır. Yönetim kurullarının bu yetkilerini alt kademelere kısmen vermeleri mümkündür.

Yönetim kurulu üyesi olan teşekkül personelinin atanması ilgili Bakanın inhası ile Bakanlar Kurulunca yapılır.

Her teşekkül için, kadro sınıflandırılması, idari ve teknik personelde aranacak nitelikler, işe alma, nakil, terfi, işe son verme ve disiplin cezaları gibi konuları düzenlemek üzere bir yönetmelik hazırlanır. Yönetmelik ilgili Bakanlığın tasvibi ile yürürlüğe girer.

Devlet iştiraklerinin yönetimi

MADDE 26. — Devlet hissesinin % 15 ten fazla olduğu ortaklıkların yönetim kurullarında Maliye Bakanlığını temsilen bir üye bulundurulabilir. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut ortaklıkların kanun ve anasözleşmelerindeki hükümler saklıdır.

Maliye Bakanlığı Türk Ticaret Kanunu gereğince ortakların haiz oldukları bütün haklara sahiptir; bunlar temsileinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

Maliye Bakanlığı temsilcileri, buldukları ortaklıkların faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Maliye Bakanlığına ve Devlet Yatırım Bankasına bilgi vermekle yükümlüdürler.

Maliye Bakanlığı temsilcileri bu Bakanlık veya ilgili Bakanlık mensupları arasından veya dışardan atanırlar.

Devletin iştiraki bulunan ortaklıkların en son yıla ait bilânço ve netice hesapları cetvelleri, genel bütçe gerekçesine eklenerak Büyük Millet Meclisine sunulur.

Teşekkül iştiraklerinin yönetimi

MADDE 27. — Teşekkül hissesinin % 15 den fazla olduğu ortaklıkların yönetim kurullarında bir teşekkül temsilcisi bulundurulabilir.

Teşekkül, Türk Ticaret Kanunu gereğince ortakların haiz oldukları bütün haklara sahiptir, bunlar temsileinin varlığı ileri sürülerek kayıtlanamaz.

Teşekkül temsilcileri, buldukları ortaklığın faaliyetleri ve mali durumları hakkında, belirtilecek esaslara göre, Devlet Yatırım Bankasına ve teşekküle bilgi vermekle mükelleftirler.

Her teşekküle ait iştiraklerin bulunduğu ortaklıkların bilânço ve netice hesapları cetvelleri dördüncü ayın sonuna kadar hazırlanıp teşekküllerin yıllık bilânço ve netice hesapları cetvellerine bağlanır.

BÖLÜM - IV

Çeşitli hükümler

Teşekkül ve müesseseler mallarının ceza yönünden Devlet malı sayılmaları

MADDE 28. — Teşekküllerin ve müesseselerin malları ve her çeşit mevcutları aleyhine işlenen suçlar Devlet malı aleyhine işlenmiş sayılır ve bunlar için Türk Ceza Kanununun bu fiillere mürettep cezaları uygulanır.

Sözleşme ile çalıştırma ve tazminat

MADDE 29. — Teşekkül Genel Müdürleri, Genel Müdür yardımcıları, yönetim kurulu üyeleri ve müesseseler müdürleri sözleşme ile çalıştırılabilirler.

Teşekkül ve müesseselerin kârlılık ve verimliliğine müessir görevlerin sorumluluğunu taşıyan kadrolar olduğu, teşekkülün talebi, ilgili Bakanlığın teklifi üzerine Yüksek Denetleme Kurulu, Başbakanlık Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığının müspet mütalâalarının alınmış olması şartıyla Bakanlar Kurulunca belli edilenlerde çalıştırılanlar için de birinci fıkra hükmü uygulanabilir.

Sözleşme ile verilecek ücretler Bakanlar Kurulunca tesbit edilen miktarları aşamaz.

Bu şekilde çalıştırılanlardan memurluktan gelenlerin mukaveleli hizmet süresi terfilerine sayılır ve ödenmesi gereken katılma paylarının tamamını ödemeleri kaydıyla emeklilik vesair hakları devam eder.

Özel sermaye tarafından seçilen yönetim kurulu üyesine toplantı başına verilecek huzur hakkı miktarı yönetim kurulunca belli edilir. Bu konudaki karara bahis konusu üye katılamaz.

Birinci fıkrada sayılan kimselerden mukavele ile çalıştırılmayanlara 7244 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın Bakanlar Kurulunca tesbit edilecek miktarda tazminat verilir.

İkramiyeler

MADDE 30. — Teşekküllerin yönetim kurulu başkanı ve üyeleri dâhil olmak üzere her çeşit personeline (işçiler dâhil), geniş ölçüde işçi çalıştıran teşekküllerden Bakanlar Kurulunca belli

edilenlerde kârın % 10 unu, bunlar dışında kalanlarda kârın % 5 ini geçmemek ve bir aylık ücret tutarını aşmamak üzere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanın onayı ile ikramiye verilebilir.

Kârlarından, yukarıki fıkra gereğince, ikramiye olarak ayrılacak meblâğlar bir aylık maaş veya ücret tutarında ikramiye verilmesine yetmiyen teşekküllerle fiyatları Bakanlar Kurulunca belli edilen mal ve hizmetlerin üretimi veya satışı ile uğraşan teşekküllerin her çeşit personeline ne suretle ikramiye verileceği hususu tüzükte gösterilir. Bu teşekküllerin her çeşit personeline verilecek ikramiye bir aylık maaş veya ücret tutarını aşamaz.

Görevlerinde olağanüstü gayret göstermek suretiyle kârlılık veya verimliliği artıranlara veya işletme faaliyetlerine yararlı buluş getirenlere yönetim kurulunun teklifi ve ilgili Bakanlığın onayı ile üç aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilir. Bu sınırın üstünde ikramiyeye lâyük görülenler Bakanlar Kurulu kararıyla altı aylık ücret tutarını aşmamak üzere, 7244 sayılı Kanuna tabi olmaksızın ikramiye ve Bakanlar Kurulu takdirnamesi ile taltif olunabilir. Bu ikramiye ve takdirnamenin verilmesine ait esaslar tüzükte belirtilir.

Vekâlet ücretlerinin dağıtımı

MADDE 31. — Bu kanun hükümlerine tabi teşekkül ve müesseselerin Hukuk İşleri Müdürlüğünde ve hukuk müşavirliklerinde çalışan müdür, müdür yardımcısı, Hukuk Müşaviri ve yardımcıları ile müşavir avukat, avukat, raportör avukatlara ve dâva ve takip işlerinde çalışan ücretli personele; mahkeme ve icralarca teşekkül veya müessese lehine hükmedilip borçlusundan teşekkül veya müessese tarafından tahsil olunan vekâlet ücretlerinden teşekkül veya müesseseye kalan kısmı, 1389 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ve 7244 sayılı Kanunda tâyin edilen hadler dâhilinde terzi ve tediye olunur.

Başka iş ve hizmet yasağı

MADDE 32. — Teşekküllerin yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle müesseselerin yönetim komitesi başkan ve üyeleri ve kadroya dâhil her çeşit idari ve teknik personeli başka hiçbir işle meşgul olamazlar, ücretsiz de olsa sürekli veya geçici hiçbir hizmet kabul edemezler.

Özel sermaye temsilcisi hariç, yönetim kurulu başkan ve üyeleri yukarıdaki yasaklardan başka, çalıştıkları teşekküllerin faaliyet konusuna giren mal ve hizmetlerin istihsal ve ticareti işlerini şahısları adına veya ortak olarak yapamazlar. Bunların eşleri ile reşidolmıyan furuları da aynı yasaklara tabidir.

Üniversite ve yüksek okullarda profesörlük ve öğretmenlik orta dereceli okullarda ve bu okullara bağlı birlik ve kurumlar tarafından açılacak kurslarda öğretmenlik, esas görevlerine hâlel gelmemesi ve yönetim kurulu ve yönetim komitesince uygun görülmesi şartıyla, bu maddede yazılı yasak hükmününün dışındadır.

Bu kanuna tabi teşekküllerle bunlara bağlı müesseselerin yönetim kurulu ve yönetim komitesi üyeleri, genel müdürler ve müessese müdürleri dışında kalan her türlü memurları iştirakin bulunduğu şehirde teşekkülün kifayetli memuru bulunmazsa bir başka yerdeki kifayetli personeli yönetim kurullarının muvaffakatiyle, bu teşekküllerin iştiraklerinden yalnız birinin idare meclisinde, murakıphında veya tasfiye memurluğunda bulunabilirler. Bunlara bu görevleri için iştirakçe verilecek ücret miktarı, yürürlükteki kanunların belirttiği sınırı aşarsa fazlası anateşekküle irat kaydedilir.

İşçi Sigortaları Kurumu yönetim kurulunda veya teşekkülün faaliyetiyle ilgili sosyal, mesleki ve benzeri kuruluşlarla teşekkül mensuplarının sosyal ve yardım gayesiyle kurdukları dernek, sandık ve benzeri kuruluşların, yönetim ve denetim organlarında alınacak görevler bu maddede yazılı hizmet yasağı kapsamına girmez.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket edenlerin işlerine son verilir ve aykırı hareketin devamı süresince teşekkülce ödenen her türlü özlük hakları iki kat olarak geri alınır.

Sırları muhafaza mecburiyeti ve memurların suçları

MADDE 33. — Teşekküllerle müesseselerin paralarına ve para hükmündeki evrak ve senetlerine ve diğer mevcutlarına karşı ve bilânço, tutanak rapor ve benzeri her türlü belge ve defterleri üzerinde suç işleyen yönetim kurulu ve yönetim komitesi başkan ve üyeleriyle diğer her çeşit personeli, Devlet memurları hakkında uygulanan cezayı görürler.

Bunlar görevlerini yaptıkları sırada öğrendikleri sırlardan açıklanmasında zarar bulunanları mâkul bir sebebe dayanmaksızın açıklarsa bir aydan bir yıla kadar hapis ve bin liradan beş bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Haklarında bu kanuna tabi teşekkül ve müesseselerde ve Devlet hizmetinde çalışmaktan mahrumiyet cezası verilebilir.

Istisnalar ve saklı hükümler

MADDE 34. — 1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası bu kanun hükümlerine tabi değildir.

2. a) Yabancı sermayeyi teşvik Kanunundan faydalanan gerçek ve tüzel kişilerle kurulmuş olan ortaklıklara ait kanun ve anasözleşmeler ile,

b) Petrol Kanunundan faydalanan tüzel kişiliği haiz ortaklıklara ait kanun ve anasözleşmeler hükümleri saklıdır.

Tüzük

MADDE 35. — Bu kanunun uygulanmasını düzenlemek üzere, yürürlüğe girişinden itibaren altı ay içinde Maliye Bakanlığınca ilgili Bakanlıklar ve Yüksek Denetleme Kurulunun mütalâası alınarak bir tüzük hazırlanır ve yürürlüğe konulur.

Kaldırılan hükümler

MADDE 36. — 3460 sayılı Kanunla ek ve değişikliklerin ve teşekküllerin özel kanunlarındaki bu kanuna aykırı bütün hükümleri, 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncü maddesinin (C), (E) ve (G) bendleri kaldırılmıştır.

İktisadi Devlet Teşekküllerini yeniden düzenleme Komisyonu

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun hükümlerine intibakı sağlamak için, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Maliye Bakanlığınca bağlı olarak «İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu» kurulur.

Bu komisyon Maliye, Sanayi ve Ticaret Bakanlıklarıyla Devlet Plânlama Teşkilâtını ve Yüksek Denetleme Kurulunu ve Devlet Personel Dairesini temsil eden 6 üyeden kurulur. Teşekküllere ait hususlarda ilgili bakanlık temsilcisi komisyona üye olarak katılır. Komisyona Maliye Bakanlığı temsilcisi başkanlık eder. Bu komisyonda dairelerini temsil eden memurların daireleriyle bağı devam eder. Özlük hakları dairelerince ödenir.

Komisyon geçici olup kuruluşundan itibaren en fazla iki yıl içinde çalışmalarını bitirerek dağılır.

Komisyon, iktisadi Devlet Teşekkülleri hakkında her türlü incelemeyi yapabileceği gibi bu teşekküllerin memur ve müstahdemlerini özlük hakları teşekküllerince karşılanmak üzere geçici olarak çalıştırabilir veya dışardan mütehassis veya yardımcı personel kullanabilir.

Komisyonun giderleri 154 sayılı Kanuna göre Maliye Bakanlığı bütçesine konulan ödenekten karşılanır.

Komisyon üyelerine, uzmanlara ve diğer personele verilecek ücret ve diğer özlük hakları Bakanlar Kurulunca tâyin olunur. Bu ödemeler 7244 sayılı Kanuna tabi değildir. Komisyonun çalışma

şekli Maliye Bakanlığınca kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde bir yönetmelikle belli edilir. Komisyonca hazırlanacak rapor, teklif ve tavsiyeler Maliye Bakanlığına verilir.

Komisyon görevleri şunlardır :

- a) Teşekkülleri Kuruluş Kanununa intibak ettirmek için yapılacak çalışmaları koordine etmek,
- b) Mevcut teşekkül, kurum, müessese ve ortaklıkları ayrı ayrı inceliyerek bunlara verilmesi gereken hukukî bünye hakkında teklifte bulunmak,
- c) Teşekküllerin faaliyet sahalarını tesbit, mevcut müessese ve işletmelerin diğer teşekküllere devri veya bir teşekkülde toplanması hususunu incelemek ve bu konularda teklifte bulunmak,
- d) Teşekküllerin mali bünyelerini incelemek ve bu konuda alınması gereken tedbirleri tesbit etmek,
- e) Devlet ve teşekkül iştiraklerini incelemek, bunların tasfiyesi veya devri hususunda teklifte bulunmak,
- f) Teşekküllerin aktif ve pasif kıymetlerinin yeniden değerlendirilmesine ait esasları tesbit etmek,
- g) Muhasebe usullerinin ıslahı ve yeknesaklaştırılması için esaslar tesbit etmek,
- h) Teşekküllerin bünyesinde yapılması gerekli teknik ve idari ıslahata ait incelemeleri yaptırmak ve bu inceleme sonuçlarını toplayarak alınması gereken tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunmak,
- i) Bu hususlarla ilgili olmak üzere lüzum görülecek diğer işleri yapmak,
- j) Geçici 4 nci madde uyarınca Bakanlıklardan gelen teşekküllerin kuruluş kanunlarını inceliyerek bunları koordine etmek ve 3 ay içinde Bakanlıklara iade etmek.

Yeniden değerlendirme

GEÇİCİ MADDE 2. — İktisadi Devlet Teşekküllerinin bütün aktif ve pasifleri geçici 1 nci madde gereğince kurulan komisyon tarafından belli edilecek esaslara göre yeniden değerlendirilir.

Sabit kıymetlerle ilgili aktif ve pasif unsurların yeniden değerlendirilmesinde ve bunlara ait amortismanların ayrılmasında Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanır.

Devlet ve teşekkül iştiraklerinin tasfiyesi

GEÇİCİ MADDE 3. — Teşekkül iştiraklerinden teşekküllerin faaliyet konuları dışında olanların tasfiyesi bu kanunun yayımı tarihinden başlayarak 3 yıl içinde bitirilir. Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut Devlet iştiraklerinden devir ve tasfiyesine Bakanlar Kurulunca lüzum görülenler için Bakanlar Kuruluna üç yıl içinde devir ve tasfiyesi yetkisi verilmiştir. Bunlardan bu süre içinde devir ve tasfiye işlemine başlanılmamış olanların devir ve tasfiyeleri bu kanunun 5 nci maddesi hükümlerine tabidir.

Teşekküllerin özel kanunları

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu kanunun şümülüne giren teşekküllerin ilgili oldukları bakanlıklar, kendileriyle ilgili teşekküllerin kuruluş kanunlarını, en geç, bu kanunun yürürlüğe girdiği gündən başlayan altı aylık sürenin sonuna kadar hazırlayarak geçici 1 nci madde ile kurulan komisyonca vermek zorundadırlar.

Komisyonca incelenerek bakanlıklara iade edilen tasarılar, mütalâalarıyla birlikte bunların kendilerine verilmesinden itibaren 15 gün içinde Bakanlar Kuruluna sunulur.

Bakanlar Kurulu, bunları üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk eder

Geçici dönemde organlar

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanuna uygun olarak hazırlanacak kuruluş kanunları yürürlüğe girinceye kadar teşekküllerin yönetim organları bu kanuna göre kurulur. Teşekkül bünyesinden yönetim kuruluna katılacak üyeler ilgili bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belli edilir.

Sanayi, tarım ve ulaştırma alanında çalışan teşekküllerden hangilerinin yönetim kurullarında işçi üyenin bulunacağı Bakanlar Kurulunca belli edilir.

Yönetim organlarının bu şekilde kurulması bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki ay içinde yapılır.

3460 ve 23 sayılı kanunlara tabi olup da bu kanunun şümülüne girmiyen Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve kurumlar, kuruluş ve işleyişlerini düzenliyecek kanunlar yürürlüğe girinceye kadar 23 sayılı Kanuna göre kurulan organlar tarafından yönetilir ve özel kanunlarında çalışmalarını hakkında hüküm bulunmayan hususlar, bu kanun hükümleri dâhilinde düzenlenir.

Bu teşebbüs ve kurumlarda istihdam edilenler de bu kanunla tanınan haklardan yararlanırlar.

Bu teşebbüs ve kurumların genel müdür ve yardımcılarıyla yönetim organları üyeleri ve müesseselerinin müdürleri hakkında 29 ncu madde hükmü uygulanır.

Geçici dönemde denetleme

GEÇİCİ MADDE 6. — Kamu iktisadi teşebbüslerinin denetlenmesi ile ilgili Yüksek Denetleme Kurulu hakkındaki kanun yürürlüğe girinceye kadar 3460 ve 23 sayılı kanunların Yüksek Denetleme Kurulu ile ilgili hükümleri uygulanır.

21 nci madde hükümleri saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 7. — İktisadi Devlet Teşekküllerine ait personel rejimi yeniden düzenleninceye kadar, bu kanunun 30 ncu maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre verilecek ikramiye yerine, 7244 sayılı Kanunun esasları dâhilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilmiş bulunan 13 ncu maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında verilmesi hükme bağlanmış bulunan ikramiye, prim ve temettü verilir.

3659 sayılı Kanuna tabi olup da bu kanunun şümülüne girmiyen teşebbüs ve kurumların personeline, yeniden düzenlenecek personel rejimleri yürürlüğe girinceye kadar, 7244 sayılı Kanunun esasları dâhilinde 3659 sayılı Kanunun 4621 sayılı Kanunla değiştirilen 13 ncu maddesinin (C), (E) ve (G) fıkralarında gösterilen ikramiye, prim ve temettü ödenmesine devam olunur.

Bakanlıklarda çalışan teşekkül elemanları

GEÇİCİ MADDE 8. — İlgili bakanlıklar teşkilâtında kendilerine bir hizmet verilmiş ve verilecek olan teşekküller mensuplarına Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri hariç, munhasıran bu hizmetlerin ifasının temini için 32 nci maddenin 1 nci fıkrası hükmü; ilgili Bakanlıkların teşkilât kanunu çıkıncaya kadar ve herhalde bu kanunun meriyet tarihinden itibaren üç yılı geçmemek şartı ile Bakanlar Kurulu kararıyla uygulanmayabilir.

Ancak, bankacılık mesleğinde yetişerek yeterlikleri görülmüş olanların Genel Müdür yardımcılığındaki müktesep hakları saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 9. — 23 sayılı Kanun hükümlerine göre seçim yolu ile Müdürler Kuruluna girmiş olanlar eski kadrolarına veya muadili bir göreve atanırlar.

Yürürlük hükmü

MADDE 37. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme hükmü

MADDE 38. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

19 Mart 1964

	Millet Meclisi	Cumhuriyet Senatosu
Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 17.3.1964	1/317	1/282
Bu kanunun yayımının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası : 19.3.1964	4/114	

Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların Cilt, Birleşim ve Sayfa numaraları :

Millet Meclisi Tutanak Dergisi			C. Senatosu Tutanak Dergisi			Millet Meclisi Tutanak Dergisi		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
1	2	18:19	13	98	800	23	15	403
10	20	346	15	115	104	26	51	465
19	108	176		116	187:189		52	508:519
	111	349:359		118	271:273	28	67	479
	112	374:417		121	310:345		69	594:604
	113	422:463	16	11	123:141			
	114	501:519		12	147:161			
	115	550:575		13	175:211,213:228			
	116	587:631		14	231:264,265:300			
20	117	16:58		15	303:318,319:325,			
	118	90:120,121:124			326:359			
	119	129,159,171:174						

Millet Meclisi 303 ve 303 e 1, 2 nci ek S. Sayılı basmayazılar Millet Meclisi 111, 52 ve 69 neu Birleşim Tutanak dergilerine, Cumhuriyet Senatosu 303 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosu 11 nci Birleşim Tutanak dergisine bağlıdır.

Bu kanunu görüşen komisyonlar : Millet Meclisi Maliye, Ticaret, Sanayi ve Bütçe komisyonlarından kurulan Geçici Komisyon ile Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler, Sanayi, Tarım ve Anayasa ve Adalet komisyonlarından kurulan Geçici Komisyon.